TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2008. gada 17. janvārī *

Lieta C-19/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Cour de cassation* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 19. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 23. janvārī, tiesvedībā

***Paul Chevassus-Marche* mantinieki**

pret

***Groupe Danone*,**

***Société Kro beer brands SA (BKSA)*,**

***Société Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME)*.**

* Tiesvedības valoda — franču.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*] (referents), tiesneši A. Ticano [*A. Tizzano*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un E. Levits,

ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Ševasī-Marša [*Chevassus-Marche*] mantinieku vārdā — *SCP Waquet, Farge* un *Hazan, avocats*,

— sabiedrību *Groupe Danone, Kro beer brands SA (BKSA)* un *Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME)* vārdā — *SCP Célice, Blancpain* un *Soltner, avocats*,

— Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un A. L. Dirēna [*A.-L. During*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un A. Ditrihs [*A. Dittrich*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — H. Stēvlbeks [*H. Støvlbæk*] un A. Bordess [*A. Bordes*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV L 382, 17. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva") 7. panta 2. punktu.

2 Šis prejudiciālais jautājums iesniegts saistībā ar prāvu starp Ševasī-Marša mantiniekiem un sabiedrībām *Groupe Danone*, *Kro beer brands SA* un *Évian eaux minérales d'Évian SA* par tās komisijas naudas samaksāšanu, ko šīs sabiedrības ir parādā Ševasī-Maršam.

Atbilstošās tiesību normas

3 Direktīvas 1. panta 2. punktā noteikts, ka tirdzniecības pārstāvis "nozīmē pašnodarbinātu starpnieku, kuram ir pastāvīgas pilnvaras apspriest preču pirkšanu vai pārdošanu citas personas vārdā, turpmāk sauktu par "pilnvarotāju", vai apspriest un slēgt šādus darījumus minētā pilnvarotāja vārdā".

4 Saskaņā ar Direktīvas 4. panta 1. punktu:

"Pilnvarotājam pret savu tirdzniecības pārstāvi jāizturas apzinīgi un godprātīgi."

5 Direktīvas 7. pantā noteikts:

"1. Tirdzniecības pārstāvim ir tiesības uz komisijas naudu par tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti laikā, uz kuru attiecas pārstāvja līgums:

a) ja darījums noslēgts viņa darbības rezultātā vai

b) ja darījums noslēgts ar trešo personu, kas ir bijusi viņa klients tādos pašos darījumos.

2. Tirdzniecības pārstāvim ir tiesības arī uz komisijas naudu par tirdzniecības darījumiem, kas noslēgti laikā, uz kuru attiecas pārstāvja līgums:

— ja viņam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals vai klientu grupa

— vai ja viņam uz kādu ģeogrāfisku apgabalu vai klientu grupu ir ekskluzīvas tiesības,

un ja darījums ir noslēgts ar kādu šā apgabala vai šīs grupas klientu.

Dalībvalstis savos tiesību aktos paredz vienu no iespējām, kas norādītas iepriekšējos divos ievilkumos."

6 Attiecībā uz tiesību uz komisijas naudu rašanos Direktīvas 10. panta 1. un 2. punktā noteikts:

"1. Komisijas nauda pienākas, tiklīdz rodas kāds no šādiem apstākļiem:

a) pilnvarotājs ir veicis darījumu vai

b) pilnvarotājam saskaņā ar līgumu, ko viņš noslēdzis ar trešo personu, šo darījumu būtu jābūt veikušam; vai

c) trešā persona ir veikusi darījumu.

2. Komisijas nauda pienākas vēlākais tad, kad trešā persona ir paveikusi savu darījuma daļu vai kad tai tā būtu bijusi jāpaveic, ja pilnvarotājs ir paveicis savu darījuma daļu, kā paredzēts."

7 Runājot par tiesību uz komisijas naudu izbeigšanos, Direktīvas 11. panta 1. punktā paredzēts:

"Tiesības uz komisijas naudu var beigties tikai tad, ja:

— ir konstatēts, ka līgums starp trešo personu un pilnvarotāju netiks pildīts un

— darījums nav veikts sakarā ar apstākļiem, kuros pilnvarotājs nav vainojams."

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

8 1987. gadā sabiedrība *BSN*, tagad — sabiedrība *Groupe Danone*, ar Ševasī-Maršu noslēdza līgumu, piešķirot viņam ekskluzīvas pilnvaras pārstāvēt tās meitas sabiedrības *Brasseries Kronenbourg*, tagad — *Kro beer brands SA*, un *Évian eaux minérales d'Évian SA* attiecībās ar to produkcijas importētājiem, vairum- vai mazumtirgotājiem noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā, kas aptver Majotas un Reinjonas salas (attiecīgi Francijas aizjūras kopiena un departaments).

9 Pēc šī līguma darbības izbeigšanas Ševasī-Maršs pieprasīja sabiedrībai *Groupe Danone* un tās meitas sabiedrībām viņam izmaksāt dažādas summas, to skaitā komisijas naudu par pirkumiem, kurus veica divas viņa darbības ģeogrāfiskajā apgabalā darbojošās sabiedrības. Šie lūgumi tika noraidīti, tāpēc ka attiecīgie iepirkumi ir veikti Francijas metropoles iepirkumu centros vai pie Francijas metropoles mazumtirgotājiem, pār kuriem sabiedrībai *Groupe Danone* un tās meitas sabiedrībām nav kontroles, un bez Ševasī-Marša līdzdalības.

10 Tā kā *Tribunal de commerce de Paris* [Parīzes Tirdzniecības tiesa] un *Cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesa] noraidīja viņa prasību tiktāl, ciktāl tā attiecās uz šīs komisijas naudas samaksu, Ševasī-Maršs *Cour de cassation* [Kasācijas tiesā] iesniedza kasācijas sūdzību, ko pēc viņa nāves pārņēma viņa mantinieki.

11 *Cour de cassation* uzskata, ka lēmuma pieņemšanai pamata prāvā ir nepieciešama Direktīvas 7. panta 2. punkta interpretācija. Tādēļ tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai [..] Direktīvas [..] 7. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvim, kam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals, ir tiesības uz komisijas naudu, ja komercdarījums ir noslēgts starp trešo personu un šī apgabala klientu bez tiešas vai netiešas pilnvarotāja līdzdalības šajā darījumā?"

Par prejudiciālo jautājumu

12 Uzdodot šo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 7. panta 2. punkta pirmais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvim, kam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals, ir tiesības uz komisijas naudu par darījumiem, ko šī apgabala klienti noslēguši ar trešo personu bez tiešas vai netiešas pilnvarotāja līdzdalības.

13 Savā 1996. gada 12. decembra spriedumā lietā C-104/95 *Kontogeorgas* (*Recueil*, I-6643. lpp.) Tiesai bija jāinterpretē Direktīvas 7. pants saistībā ar situāciju, kurā pilnvarotājs pats pārdeva savas preces klientiem ģeogrāfiskā apgabalā, kas bija uzticēts tirdzniecības pārstāvim. Taujāta par to, vai šis pārstāvis var pieprasīt komisijas naudu par darījumiem, kas noslēgti bez viņa līdzdalības, Tiesa šī sprieduma 16. punktā atzina, ka Direktīvas 7. pantā paredzēti divi alternatīvi gadījumi, kad rodas tiesības uz komisijas naudu. Šīs normas 1. punktā minēts pārstāvja pašreizējas vai agrākas darbības gadījums, bet tās 2. punktā bez atsauces uz jebkādu pārstāvja darbību noteikts, ka tirdzniecības pārstāvim jāsaņem atlīdzība par visiem darījumiem, kas veikti konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā vai konkrētas personu grupas ietvaros.

14 Runājot par iepriekš minētajā spriedumā lietā *Kontogeorgas* iztirzāto gadījumu, Tiesa atzina, ka Direktīvas 7. panta 2. punkta pirmais ievilkums jāinterpretē šādi: ja tirdzniecības pārstāvim ir uzticēts konkrēts ģeogrāfiskais apgabals, viņam ir tiesības uz komisijas naudu par darījumiem, kas noslēgti ar šī apgabala klientiem, pat ja tie noslēgti bez viņa līdzdalības (iepriekš minētais spriedums lietā *Kontogeorgas*, 19. punkts).

15 Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā rodas jautājums, vai šī interpretācija jāizmanto arī gadījumā, kad — kā pamata prāvā — preču pārdevuma darījumi, kas noslēgti ar tāda ģeogrāfiskā apgabala klientiem, kas uzticēts attiecīgajam tirdzniecības pārstāvim, ir noslēgti ne tikai bez šī pārstāvja, bet arī bez tiešas vai netiešas pilnvarotāja līdzdalības.

16 Šajā sakarā jāatzīst, kā apgalvo Ševasī-Marša mantinieki, ka Direktīvas 7. panta 2. punkts tikai atsaucas uz visiem "darījumiem, kas noslēgti laikā, uz kuru attiecas pārstāvja līgums", precizējot vienīgi to, ka tie ir noslēgti ar tirdzniecības pārstāvim uzticēta konkrēta ģeogrāfiska apgabala vai personu grupas klientiem. Ne tirdzniecības pārstāvja, ne pilnvarotāja līdzdalība *expressis verbis* nav prasīta.

17 Tomēr Direktīvas 7. panta 2. punkts jāskata kopā ar tās 10. pantu, kurā paredzēti nosacījumi, kam pakļautas tirdzniecības pārstāvja tiesības uz komisijas naudu.

18 Direktīvas 10. pantā noteikti gadījumi, kad šīs tiesības rodas. Šajā sakarā šīs normas 1. punktā izšķirtas trīs alternatīvas situācijas, kas katra atsevišķi var radīt tiesības

uz komisijas naudu. Šī nauda pienākas, tiklīdz un ja pilnvarotājs ir veicis darījumu vai pilnvarotājam saskaņā ar līgumu, ko viņš noslēdzis ar attiecīgo trešo personu, šo darījumu būtu jābūt veikušam, vai darījumu ir veikusi šī trešā persona. Direktīvas 10. panta 2. punktā precizēts, ka komisijas nauda pienākas vēlākais tad, kad šī trešā persona ir paveikusi savu darījuma daļu vai kad tai tā būtu bijusi jāpaveic, ja pilnvarotājs ir paveicis savu darījuma daļu.

19 No šo divu Direktīvas 10. panta punktu sintēzes izriet, ka tirdzniecības pārstāvja tiesības uz komisijas naudu rodas vai nu tad, ja pilnvarotājs ir izpildījis savu pienākumu vai viņam to būtu jābūt izpildījušam, vai arī tad, ja ar pārstāvja līgumu nesaistīta trešā persona, t.i., klients, ir izpildījusi savu pienākumu vai tai to būtu jābūt izpildījušai. Visos šajos gadījumos pilnvarotāja līdzdalība darījumos, par kuriem tirdzniecības pārstāvis var pieprasīt komisijas naudu, ir obligāta.

20 Šādu Direktīvas 10. panta interpretāciju apstiprina tās 11. panta 1. punkta formulējums: saskaņā ar šo normu tirdzniecības pārstāvja tiesības uz komisijas naudu var beigties tikai tad, ja ir konstatēts, ka līgums starp klientu un pilnvarotāju netiks pildīts un darījums nav veikts sakarā ar apstākļiem, kuros pilnvarotājs nav vainojams. Ar šo vienīgo [tiesību uz komisijas naudu] izbeigšanās iemeslu, kas prasa abu apstākļu (saistībā ar kuriem ir izdarīta tieša atsauce uz pilnvarotāju) iestāšanos, tiek uzsvērts pilnvarotāja lomas nozīmīgums tiesību uz komisijas naudu pastāvēšanā.

21 Tādējādi no sistēmiskas Direktīvas 7. panta 2. punkta, 10. panta 1. un 2. punkta un 11. panta 1. punkta interpretācijas izriet, ka tirdzniecības pārstāvis var pieprasīt komisijas naudu par darījumu tikai tad, ja pilnvarotājs ir tieši vai netieši piedalījies šī darījuma noslēgšanā.

22 Valsts tiesai ir jākonstatē, vai tās rīcībā esošie fakti, kas izvērtēti, ņemot vērā tirdzniecības pārstāvja aizsardzības nepieciešamību, kas ir viens no Direktīvas mērķiem (1998. gada 30. aprīļa spriedums lietā C-215/97 *Bellone*, *Recueil*, I-2191. lpp., 13. punkts; 2000. gada 9. novembra spriedums lietā C-381/98 *Ingmar*, *Recueil*, I-9305. lpp., 20. punkts, un 2006. gada 23. marta spriedums lietā C-465/04 *Honyvem Informazioni Commerciali*, Krājums, I-2879. lpp., 19. punkts), kā arī pilnvarotājam ar Direktīvas 4. pantu noteikto pienākumu [pret savu tirdzniecības pārstāvi] izturēties apzinīgi un godprātīgi, tai ļauj konstatēt, ka šāda līdzdalība — vai nu juridiska, piemēram, ar pārstāvja starpniecību, vai arī faktiska — pastāv.

23 Ņemot vērā iepriekšējos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir sniedzama šāda atbilde: Direktīvas 7. panta 2. punkta pirmais ievilkums ir jāinterpretē tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvim, kam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals, nav tiesību uz komisijas naudu par darījumiem, ko šī apgabala klienti noslēguši ar trešo personu bez tiešas vai netiešas pilnvarotāja līdzdalības.

Par tiesāšanās izdevumiem

24 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nosprież:

Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvas 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz pašnodarbinātiem tirdzniecības pārstāvjiem 7. panta 2. punkta pirmais ievilkums jāinterpretē tādējādi, ka tirdzniecības pārstāvim, kam uzticēts konkrēts ģeogrāfisks apgabals, nav tiesību uz komisijas naudu par darījumiem, ko šī apgabala klienti noslēguši ar trešo personu bez tiešas vai netiešas pilnvarotāja līdzdalības.

[Paraksti]